

MAGIA ZACZAROWANYCH SZYSZEK

„OWOCE” drzew iglastych

SOSNA HIMALAJSKA

DAGLEZJA ZIELONA

Każdy z nas podczas leśnych spacerów może napotkać powalone drzewa, różne gatunki roślin, dzikie zwierzęta, ptaki, grzyby i inne oznaki bogactwa polskiej przyrody. Podczas naszych wypraw warto poszukać pod stopami lub w koronach drzew

szyszek - owoców drzew iglastych. Często umiemy przyporządkować je do danego gatunku drzewa, jednak nie zawsze zastanawiamy się nad różnicami pomiędzy nimi. Niekiedy zaskakują nas swoją barwą, kształtem oraz trwałością i rozmiarami.

Przyjrzyjmy się więc bliżej temu ciekawemu zjawisku, jakim są szyszki...

Najczęściej spotykanymi w lesie, z racji popularności gatunku, są szyszki **sosny pospolitej**. Początkowo czerwone, później zielonkawe, osadzone pojedynczo lub po kilka na szczytach tegorocznych pędów, wiosną drugiego roku, po zapyleniu szybko się rozrastają i dojrzewają, a otwierają dopiero wiosną trzeciego roku. Wówczas przybierają barwę brunatnoszarą, matową, natomiast kształt symetrycznie stożkowaty o zaokrąglonej podstawie. Gdy zwrócimy uwagę na tarczkę na łuskach okrywających, możemy dostrzec, że na niektórych wyrastają małe wyrostki tzw. piramidki. Jeśli tarczka jest romboidalna i płaska bez wyrostków - mamy do czynienia z formą *plana*, gdy posiada piramidkę wyprostowaną - *gibba*, gdy jest wygięta ku nasady szyszki - *hemata*, a w kierunku wierzchołka - *refleksa*.

Ciekawsze formy szyszek możemy spotkać u **świerka pospolitego**. Początkowo szyszeczki powstające w górnej części korony są ciemnoczerwone lub jasnozielone i wznoszą się do góry. Po zapyleniu szyszki zmieniają położenie i zwisają z gałęzi, osiągając rozmiary do 10-15 cm długości i przybierając różne formy, w zależności od kształtu łusek nasennych. Najczęściej możemy spotkać formę o łuskach mniej lub bardziej romboidalnych, ale na wierzchołku niewyciągniętych języczkowato i niepowyginanych ku wierzchołkowi szyszki; to forma *acuminata*. Natomiast na Mazurach i obszarach południowo-wschodnich możemy spotkać formę przeciwną - *defleksa*.

Jednak najbardziej interesującą formę przedstawiają szyszki **daglezi zielonej**. Są jajowate, zwisające, bardzo charakterystyczne wskutek długich, trójkątnych łusek wspierających, które wystają ponad łuski nasienne i przylegają do szyszki.

Wśród rodzimych gatunków drzew iglastych bardzo atrakcyjną formą szyszek odznacza się **jodła pospolita**.

To wspaniałe drzewo, osiągające wysokość 50 m i pierśnicę 1,5 m, posiada jako jedyne walcowate szyszki dł. 14 cm, które nie zwisają, a wznoszą się ku górze. Ciekawostką jest również fakt, iż po dojrzewaniu szyszki rozsypują się na drobne łuski, pozostawiając po sobie sterczące osie, tzw. trzpień. Dlatego też, aby móc w całości je przechowywać, należy odpowiednio zabezpieczyć je przed rozpadem.

Bywa, że barwa szyszek inspirowała do ich poszukiwania. Nie bez powodu na pierwszy plan wysuwa się **sosna limba**. Rośnie ona w Tatrach na wysokości 1.500 - 1.700 m n.p.m., posiada szyszki jajowate i dość regularne, z grubymi łuskami nasennymi. W młodości, zanim dojrzeje, przybiera piękną fioletową barwę, która niestety później brązowieje. Jej pozbawione skrzydełek nasiona są jadalne i bardzo smaczne. Natomiast u **jodły koreańskiej** szyszka pozostaje przez cały okres fioletowa.

Ciekawa jest również szyszka pięcioigłowej **sosny wejmutki**. W odróżnieniu od pozostałych naszych

ŚWIERK POSPOLITY

sosen posiada wyjątkowo długie, cylindryczne i wąskie szyszki (15 cm), zwykle nieco wygięte, wiszące na krótkich szypułkach i często lepiące się w wyniku żywicowania. Ma również wąskie i cienkie łuski nasienne, które w dotyku są bardzo delikatne.

Nic jednak nie przebieje wielkością i rozmiarami szyszek **sosny Jeffreya**. Mimo że drzewo to rośnie w zachodniej części Ameryki Pół-

SOSNA POSPOLITA

nocnej, Kalifornii i zboczach Sierra Nevada, jest ciekawym gatunkiem wartym wspomnienia. Szyszki tego rodzaju drzewa osiągają rozmiary do 30 cm długości i 8 cm szerokości. Poza tym posiadają wyraźne, charakterystyczne kolce na piramidkach tarczek. Także szyszki **sosny himalajskiej**, rosnącej od Afganistanu do Nepalu na wysokości 2.000 - 4.000 m n.p.m., ustępują nieznacznie sosnie Jeffreya, i dorastają do 25 cm dł.

To naprawdę niesamowitej urody zjawisko przyrodnicze...

Zachęcam Was, drodzy czytelnicy, do poznawania i kolekcjonowania szyszek drzew iglastych. Zwiedzając nasze lasy przyjrzyjmy się bliżej ich urokowi i magii. Może nie osiągną one tak znacznych rozmiarów, jak szyszki sosny Jeffreya czy sosny himalajskiej, to jednak zadziwiają swoim kształtem, barwą i pokrojem.

Oprac. HUBERT PRZYBYLSKI

„Czysty Las” po raz czwarty

Rusza kolejna edycja konkursu „Czysty Las”, organizowanego wspólnie przez Towarzystwo Przyjaciół Lasu i Lasy Państwowe. Celem konkursu jest poprawa czystości polskich lasów, a przy okazji także promocja zasobów przyrody i właściwych zachowań w lesie oraz edukacja ekologiczna młodzieży.

Do konkursu mogą przystąpić

dzieci i młodzież ze szkół i innych placówek oświatowych wszystkich typów, a także zespołów szkół.

Czwarta edycja konkursu obejmuje prace wykonane w roku szkolnym 2007/2008. Prace można składać w dwóch kategoriach:

LEŚNA EDUKACJA - działania propagujące wiedzę o lesie, właściwe zachowanie w

nim, kształtujące szacunek do lasu i wrażliwość na przyrodę; w tym roku priorytetami tematycznymi są: las w literaturze, lasy Europy.

SPRZĄTANIE LASU - akcje zbierania śmieci w lesie lub utrzymywania czystości na jakimś terenie leśnym.

Do uczestnictwa w konkursie kwalifikuje Towarzystwo Przyjaciół

Lasu na podstawie przysłanych zgłoszeń. Zgłoszenia uczestnictwa w konkursie, według wzoru określonego w regulaminie, nadsyła dyrektor placówki na adres:

Towarzystwo Przyjaciół Lasu, sekretariat, ul. Czerwonych Maków 12/33, 01-493 Warszawa, tel./fax (0-22) 621-11-26, e-mail: sekretariat@tpl.org.pl

Kopię zgłoszenia należy obowiązkowo przesać do nadleśnictwa, na terenie którego placówka planuje działania konkursowe. W przypadku działań konkursowych prowadzonych na terenach niebędących w zarządzie Lasów Państwowych, kopię zgłoszenia należy przesać do najbliższego nadleśnictwa, które będzie współpracowało z

placówką w sprawach związanych z konkursem.

Nieprzekraczalny termin przesyłania zgłoszeń upływa 31 marca 2008 r. Zgłoszenie może być dokonane listownie, drogą elektroniczną lub faksem.

Więcej informacji: regulamin konkursu i karta zgłoszeniowa na stronie www.tpl.org.pl